

KULTURNĚ POZNÁVACÍ ČINNOST V PRÁCI UČITELE TĚLESNÉ VÝCHOVY

(průvodce studiem)

Mgr. Pavel Háp, Ph.D.

Turistika znamená aktivní pohyb a pobyt v přírodě. Bývá spojována s poznáváním přírodních a společenských jevů a dělí se podle prostředí, kde se provozuje.

Kulturně-poznávací činnost patří mezi složky turistiky a zaměřuje se na přírodní krásy a památky, které uspokojují člověka estetickou, uměleckou a historickou hodnotou. Jedná se o charakter a ekologii krajiny, geologický vývoj, faunu, flóru, ochranu přírody a další kulturní poznatky.

Cykloturistika patří mezi základní odvětví turistiky, kterou spojuje jednoduchost s dynamikou, dělíme ji na rekreační, výkonnostní, horskou a silniční, vyžaduje speciální tělesnou zdatnost, typ kola a jeho pravidelnou údržbu.

Zásady bezpečnosti při cyklistice, cykloturistice a cyklistických výletech pořádaných v rámci školní tělesné výchovy

Pro bezpečnost jízdy má velký význam správné seřízení kola. Průběžná kontrola technického stavu kola je nutná před každou výcvikovou jednotkou. Zaměřujeme se na úkony jako je nastavení sedla a výšky řídítek, seřízení brzd, kontrolu řetězu, utažení kol, funkčnost měničů převodů, vycentrování kol, stav pneumatik.

Bezpečnost a vedení družstva při cykloturistických akcích pořádaných v rámci školní tělesné výchovy vychází z „Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy“, č.j. 37 014/2005, z dodržování pravidel silničního provozu a dopravních předpisů:

- Cyklistické družstvo vede instruktor (učitel), jede jako první.
- Družstvo tvoří v silničním provozu maximálně 10 studentů.
- Povinností je nosit cyklistickou přilbu.
- Průkaz pojištěnce má každý student s sebou.
- Povinností instruktora je kontrola technického stavu kola, vybavení a oblečení studentů před jízdou.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

- Vyjížďka začíná a končí společným nástupem s koly.
- Před odjezdem instruktor nahlásí místo, trasu a přibližný čas návratu.
- Družstvo jezdí společně ve skupině za sebou (10 osob) s rozestupy (5 m na rovině), jízda ve dvojicích (vedle sebe) při více než (15 osobách).
- Rychlost jízdy se řídí podle nejslabšího člena družstva.
- Domluva v družstvu dle signalizace (zpomalit, zrychlit, pozor překážka, nerovnost terénu apod.).
- Jízda z kopce vyžaduje větší rozestupy (10 m a více), jízda se zpomaluje, dodržuje se přesné pořadí členů družstva, kteří se nepředjíždějí, dole se čeká na posledního jezdce.
- Jízda do kopce (může se předjíždět, na vrcholu se čeká na posledního jezdce).

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Popsané cykloturistické vyjížďky jsou realizovány v okolí výcvikového střediska FTK UP v Pastvinách v Orlických horách, které je současně výchozím i cílovým bodem obou vyjížďek.

Celodenní výlet 1

Klíčové body cesty:

1. Pastviny
 2. Klášterec nad Orlicí (podél pravého břehu Divoké Orlice)
 3. Zemská brána (Ledříčková skála, Pašerácká lávka)
 4. Přední vrch
 5. Panské pole (parkoviště u pevnosti Hanička)
 6. Anenský vrch
 7. Komáří vrch
 8. Pěticestí
 9. Tetřevce
 10. Jelenka
 11. VELKÁ DEŠTNÁ
 12. Šerlich
 13. Kunštát
 14. Bedřichovka
 15. ORLICKÉ ZÁHOŘÍ
 16. Nová Ves
 17. Neratov
 18. Bartošovice
 19. Na Zmrzlíku
 20. Pustina
 21. Končiny
 22. Zbudov
 23. Klášterec nad Orlicí
 24. Pastviny
-

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pastviny

Obec **Pastviny** se rozkládá v nejmenší a nejnižší položené části Orlických hor – v Mladkovské vrchovině s nejvyššími vrcholy vysokými pouze okolo 700 metrů nad mořem. Obec vznikla pravděpodobně jako pastevecká. Pastevci pásající v těchto místech dobytek vrchnosti ze Žampachu, si v těchto místech postavili svá obydlí. Odtud pravděpodobně pochází název obce. První historická zmínka o Pastvinách (dříve Pastwinie) pochází z roku 1514, jako příslušenství žampašského panství. V roce

1514 měly Pastviny 15 selských statků o 3 koních a po 300 mírách pozemků a 8 statků po 2 koních a 200 mírách pozemků. Tehdy byly Pastviny důležitou osadou s poměrným blahobytem. Roku 1780 měla obec 46 domovních čísel na levém břehu a 24 na pravém břehu Divoké Orlice. Na počátku 19. století měly Pastviny již kolem 800 obyvatel. Obživou jim byly především zemědělské práce či výpomoc v okolních cukrovarech. Málo je také známá skutečnost, že Pastviny několikrát navštívil budoucí prezident republiky **T.G.Masaryk**. Po dobu letních prázdnin v roce 1890 bydlel se svou rodinou v hostinci "U mostu" v Klášterci nad Orlicí a s oblibou chodil chytat ryby ke splavu u Vašíčkova mlýna poblíž dnešní Bublačky. Když se na počátku 20. století uvažovalo o spojení Pastvin "se světem" pomocí železnice, o výstavbě údolní přehrady nikdo neměl ani tušení. Otázkou zůstává, zda by se přehrada budovala i za cenu zatopení nebo přeložení železnice. Plánovaná železnice měla spojit Žamberk, Pastviny, Bartošovice, Neratov a Trčkov. Výstavba měla napomoci rozvinout zaostalý a chudý region. Projekt však ztroskotal na nedostatku financí v důsledku vypuknutí 1. světové války. Dopravy se však obec přeci jen dočkala, když v roce 1927 začal podnikatel Šlechta provozovat autobusovou dopravu z Pastvin přes Klášterec nad Orlicí do Žamberka. V téže roce začíná autobusová doprava pana Bárnety z Bartošovic do Klášterce nad Orlicí, později i Pastvin a Kynšperka. V roce 1936 se začala stavět silnice na Adamův vrch a současně i mohutné pohraniční opevnění, kde našlo potřebnou práci mnoho obyvatel Pastvin a okolí. Se stavbou opevnění byla spojena i kontrola cizinců nebo zákaz fotografování. Dne 16. srpna 1937 projížděl Pastvinami prezident **ČSR dr. Edvard Beneš**, když prováděl inspekční cestu po stavbách opevnění.

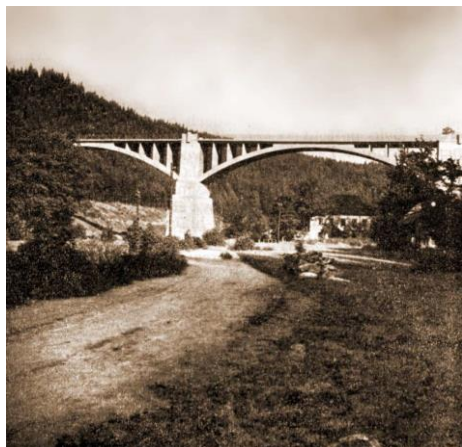
V létě Pastviny slouží především k rekreaci, koupání a rybaření, je tu mnoho možností ubytování, pro zimní období je tu funkční lyžařský vlek. Celoročně tu funguje například restaurace U Mostu, Na Vleku, v sezóně mnoho dalších kempů, restaurací, hospod. Je tu také památná Vejdova lípa, stará přes 800 let, která rovněž stojí za návštěvu. V okolí je krásná

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

příroda a mnoho možností pro další výlety. Několik kilometrů proti proudu řeky Divoké Orlice, je nad obcí Klášterec nad Orlicí zajímavý přírodní útvar, nazývaný Zemská brána. Řeka Divoká Orlice zde vytvořila průrvu ve skalnatém masivu a vstupuje z území Polska na území Čech.

Přehrada

O výstavbě údolní přehrady v Pastvinách se začalo hovořit v roce 1924, kdy už bylo zakázáno budovat jakékoliv novostavby v budoucí zátopové oblasti. Celkem mělo být v údolí Divoké Orlice zatopeno 63 obytných budov. Kromě budovy školy, která byla přestavěna v roce 1880, mlýna, továrny na nábytek, tři domů obchodů a řeznictví, dvou hostinců, pily a ještě dalších dvou nových chalup, se jednalo o staré stavby, většinou dřevěné, některé již dosti sešlé. Někteří majitelé si postavili po výkupu domky nebo hospodářství na pozemcích, které

nebyly zatopeny, někteří se odstěhovali mimo katastr obce. Výstavba nových domků a budov byla prováděna v letech 1935 až 1938 na levém břehu přehradní hráze za poměrně výhodných podmínek, protože stavebního materiálu bylo díky likvidaci starých stavení dostatek. Následným zatopením údolí Divoké Orlice došlo k velkému úbytku obyvatelstva Pastvin. V roce 1931 byla vyhlášena veřejná soutěž na stavbu mostu, kterou vyhrál stavitel Ing. J.V.Velflík. Projekt viaduktu přes nádrž v Pastvinách vypracoval technický rada Ing. Dr. Zdeněk Prošek. Slavnostní položení základního kamene proběhlo 13. června 1932. Most byl v létě 1934 stavebně dokončen a po následných

zatěžkávacích zkouškách byl 23. července 1936 dán do provozu. Železobetonový viadukt je most I. třídy se dvěma klenbovými oblouky o světlosti 50 metrů a šířce 6 metrů zabudovanými do středního a dvou pobřežních pilířů. Šíře vozovky je 5 metrů, chodníků 1,2 metrů. Výška mostu nad bývalým řečištěm je 25 metrů. Současně s mostem byly vybudovány přípojný úseky na starou silnici v celkové délce 354 metrů. O výstavbě přehrady se dlouho hovořilo. Byl veden dlouholetý spor, kde by se měla přehrada nacházet. Zástupci dolního povodí Orlice prosazovali výstavbu u Potštejna, zástupci horního povodí hájili výstavbu v Pastvinách. Účelem bylo zabránit velkým povodním. Projekt vodního díla Pastviny byl vypracován vodohospodářským oddělením Zemského výboru v Praze v letech 1926–1928 a v březnu 1931 byl Zemským úřadem schválen. Projekt elektrárny byl vypracován v letech 1931–1932. Stavba byla zahájena

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

slavnostním výkopem 10. července 1933. S vlastní výstavbou se započalo o rok později. V soutěži o stavbu přehrady zvítězila stavební firma ing. Miloslav Pažout z Prahy. Na konci roku 1938 bylo dílo dokončeno a hned poté se následkem prudkých dešťů přehrada rychle zaplnila. Následkem Mnichovské dohody začala německá vojska na počátku října 1938 zabírat území tzv. Sudet. Mezi Sudety a Protektorátem byla zřízena policejní hranice. Původně byla u kapličky. Později se tzv. demarkační čára přesunula na hranice Pastvin na místo zvané "Krenka" u Vlčkovíc. Při projektování vodního díla se prakticky vůbec nepočítalo s pozdějším využitím přehrady k rekreačním účelům. Ačkoliv je přehrada vybudována na horním toku řeky a voda je tedy i v průběhu horkého léta poměrně studená, neodrazuje to množství rekreantů, kteří do Pastvin každoročně přijíždějí. Již v roce 1938 krátce po napuštění přehrady byl do nádrže vysazen kapr, pstruh obecný, pstruh jezerní a candát. Vysazeným rybám se natolik dařilo, že se k přehradě začali již v roce 1940 sjíždět rybáři z dalekého okolí. Ještě po 2. světové válce by se daly chaty v okolí Pastvinské přehrady spočítat na prstech jedné ruky. Pravá "chatomanie" vypukla až v šedesátých letech 20. století. V roce 1980 bylo na březích přehrady na katastru Pastvin evidováno 364 chat, v roce 1994 jich zde bylo již 480 a dnes jejich počet převyšuje číslo 500. V letech 1957, 1978 a 2000 byla přehrada z důvodu revize a důkladné prohlídky zdiva přehrady vypuštěna. Údolí zbavené vody bylo hojně navštěvováno turisty, rodáky a místními pamětníky, kteří zde hledali zbytky své rodné chaloupky a místy nacházeli i po čtyřiceti letech zachovalé základy, sklepy a doposud znatelné cesty a stezky.

Shrnutí:

Přehradní nádrž Pastviny leží v okrese Ústí nad Orlicí, v obci Pastviny. Napájí ji řeka Divoká Orlice. Přehrada se stavěla v letech 1933–1938. V zatopené oblasti muselo být zbouráno 74 domů (obytné domy, obchody, škola atd.).

Cena celé stavby dosáhla 40 mil. Kč.

V letech 2000-2006 probíhala modernizace vnitřního vybavení elektrárny a řídicího systému.

Přehrada vyrábí elektrickou energii, chrání před povodněmi a slouží k rekreaci. Největší zátokou je Studenecká zátoka.

Při stavbě bylo spotřebováno:

- 109 000 m³ stavebního kamene
- 7 000 m³ říčního písku
- 1 000 m³ jílu
- 1 500 q stavebního dříví
- 126 000 q cementu
- 12 000 kg dynamitu a jiných trhavin
- 890 000 kWh elektrické energie

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Vodní elektrárna

Původně byla vybudována jako přečerpávací, v době dostavby byla největší elektrárnou tohoto druhu a první elektrárna v ČSR bez stavby strojovny (soustrojí bylo venku), naposledy byla v čerpadlovém provozu 9.3.1964 byla uvedena do provozu v roce 1933. V roce 2000 proběhla modernizace elektrárny.

- denní výroba energie: 69 tis. kWh
- roční výroba energie: 5.5 tis. MWh
- hltnost: 12 m³/s
- výkon 3 MW
- turbína: 1x Francisova turbína

Vyrovnávací nádrž

K vyrovnání nerovnoměrně zpracovaných průtoků ve špičkové vodní elektrárně slouží **vyrovnávací nádrž Nekoř**. Je situovaná 1077 m pod přehradní hrází Pastviny, je přímá, gravitační, zděná dlouhá 40 m. Její koruna je opatřena v pravé části hrazeným přelivem a bezpodtlakovou přepadovou plochou. Při pravém břehu je vodní elektrárna vybavená jednou Kaplanovou turbínou.

Klášterec nad Orlicí

Klášterec nad Orlicí leží v údolí Divoké Orlice. Původně vznikl okolo benediktinského kláštera, který zanikl ve 13. století. Jedinou dodnes dochovanou stavbou je kostel Nejsvětější Trojice, který má kamenný základ hlavního oltáře, stůl, na němž jsou čtyři erby rodu Jiřího z Poděbrad. Kostel je jednou z nejstarších památek chráněných státem. Při poslední rekonstrukci byly odhaleny na zdi kresby rytířů, či čertíků neznámého původu. Nově byly zřízeny sluneční hodiny s latinskými nápisy "Omnis hora numeratur" – každá hodina je nám počítána a "Non quam diu, sed quam bene" – ne jak dlouho, nýbrž jak dobře žijeme. Klášterec nad Orlicí nabízí mnoho pěkných míst pro turistiku a cykloturistiku. Prochází tudy naučná stezka Zemská brána, která

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

vede romantickým údolím Divoká Orlice. Pod obcí začíná přehrada Pastviny s možností koupání a provozování vodních sportů.

Zemská brána

Chráněný přírodní výtvar a oblíbené výletní místo. Je tak pojmenován skalnatý úsek Divoké Orlice protínající pod osadou Čihák napříč sníženým hřbetem Orlických hor. Řeka zde vyhloubila romantické údolí v pevných, ale rozpukaných rulách a pronikla tak do vnitrozemí Čech. Balvanové úzké řečiště lemují v úseku několika set metrů výrazné rulové skály, které opravdu působí dojmem vstupní brány do Čech. Tomuto přirovnání napomáhá i kamenný most s

jedním obloukem na začátku údolí, po němž řeka překonává silnice z Českých Petrovic do Bartošovic v Orl. h. Byl postaven českými a italskými kameníky v letech 1901-1903. V rámci opravy silnice II/311 Neratov - Zemská brána prodělal v průběhu roku 2004 kompletní rekonstrukci. U mostu začíná naučná stezka Zemská brána. Její 3 km dlouhá trasa, která má celkem 22 zastavení, sleduje modrou turistickou značku směrem na Klášterec nad Orlicí.

Pašerácká lávka

Modrá turistická značka přechází z jednoho břehu na druhý přes Pašeráckou lávku. Ta byla původně postavena vrchností pro potřeby dřevorubců a formanů, svázejících dřevo z panských lesů. Především v nočních hodinách však začala být využívána k paši různého zboží. Na kladské straně stával dřevěný mlýn, který prý sloužil jako prodejna pašovaného zboží i úkryt pro pašeráky. Pašování vyvrcholilo po první světové válce. Dnešní podoba lávky pochází z roku 2002, kdy byla obnovena po ničivé povodni v roce 1999.

Linie opevnění

Asi kilometr od mostu po proudu Orlice překonává údolí linie opevnění z let 1936–38. Přímo na břehu řeky byl postaven samostatný pěchotní srub R – 54. Na potoku, u kterého si umístění v těsné blízkosti řeky vynutilo atypické jednopatrové řešení. Hlavní výzbrojí objektu byl těžký kulomet, umístěný v pancéřové kopuli. I když byl srub v roce 1938 dokončen a vyzbrojen, do dnešních dnů se dochovaly pouze jeho železobetonové stěny. Srub je součástí linie

těžkého opevnění, která byla níže po proudu řeky následována linií opevnění lehkého, tvořenou tzv. řopíky.

Ledříčková skála

O něco dále po toku Orlice, nad jejím pravým břehem, se tyčí asi 60 metrů vysoká Ledříčková skála, která v dolní části spadá asi 20 m vysokou svislou stěnou k řece s dobře viditelnou jeskyňkou. „Podle tradice v ní mnoho let bydlel legendární zbojník Orlických hor – Ledříček. Je

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

A photograph of a river flowing through a forest. The water is turbulent, creating white rapids. Large trees line the banks, and a bridge is visible in the background.

Leží v hlavním hřebetu Orlických hor asi 7 km severovýchodně od Rokytnice v Orlických horách. V okolí jeho vrcholu lze spatřit dva objekty bývalého pohraničního opevnění z let 1937-38. Jeden vojenský bunkr byl v bojích zasažený a je z poloviny rozsypaný. Na střeše druhého se nachází nejvyšší bod, ze kterého se nabízejí krásné výhledy do údolí Divoké Orlice, na Bystřické hory a část hlavního hřebetu Orlických hor. Anenský vrch těsně míjí Jiráskova hřebenová cesta, která je hlavní dálkovou hřebenovou cestou v Orlických horách a je vyznačena červeně. Jiráskova cesta spojuje nejkrásnější partie Orlických hor a je pojmenována na počest spisovatele Aloise Jiráska.

Orlice, kde byla opět postavena.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Velká Deštná

Velká Deštná se mohla až donedávna chlubit hned dvěma nej - je to **nejvyšší hora Orlických hor**, a zároveň měla na svém temeni nejmenší rozhlednu tohoto pohoří. Byla jí vyhlídková věž ze čtyř otesaných kmenů spojených do tvaru pyramidy. Ve výšce pouhých pěti metrů se nalézala jednoduchá vyhlídková plošina. I těchto pět metrů však stačilo na to, aby se z ní otevřel úchvatný kruhový rozhled.

Rozhledna byla postavena v srpnu 1992 díky pionýrům z Náchoda, kteří mají základnu v osadě Kamenec. Věnovali ji panu Štefanu Matejíkovi, místnímu hajnému a bývalému členu Horské služby v Deštném, k jeho šedesátinám. Od té doby se jí říkalo Štefanova vyhlídka. V roce 2003 byla již značně chatrná rozhledna nahrazena novou, opět dřevěnou, o něco málo vyšší konstrukcí. I ta však v drsných podmínkách brzy sešla, a proto byla v roce 2010 stržena. Velká Deštná tak nyní zůstává bez vyhlídkové stavby. (Již dříve se objevovaly snahy o vybudování "klasické" rozhledny, ať už z kamene nebo kovu, pro komplikace při jednáních s majitelem pozemku Janem Kolowratem Krakovským však nikdy nebyla žádná stavba realizována.)

Černobílý snímek nalevo zachycuje vrchol Velké Deštné v polovině sedmdesátých let. Na Velké Deštné stávala podobná vyhlídková stavba již v dobách dávno minulých:"

Pravděpodobně byla tedy věž vždy po čase obnovována, neboť sloužila zároveň jako triangulační bod. Ostatně ploché temeno Deštné k postavení vyhlídkové věže přímo vybízí. Stačila by jen několik metrů vysoká stavba, jakou byla donedávna Štefanova vyhlídka (zvláště dnes, když je vrchol porostlý pouze uměle vysázenou nepůvodní klečí) a otevřel by se nádherný výhled.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Masarykova chata na Šerlichu

Masarykova chata leží na hřebeni Šerlichu, v místě, kde bývala horská osada Scherlichgraben, která vznikla na přelomu 17. a 18. století. Samotná chata na Šerlichu byla postavena v roce 1924–25 a to Klubem českých turistů z Hradce Králové. Projektantem byl brněnský architekt Bohuslav Fuchs a stavitelem Capoušek z Hradce Králové. Pro veřejnost byla otevřena za účasti Aloise

Jiráskova dne 14. 9. 1925. V roce 1935 byla na Šerlichu zřízena meteorologická stanice a před chatou byla odhalena busta prezidenta T. G. Masaryka od Leoše Kubičky.

Vrcholek Šerlichu se nachází kousek nad chatou ve výšce 1027 metrů. Je odtud nádherný výhled na Orlické hory jak na naši, tak na polské straně. Hned vedle chaty je turistický přechod do Polska. Po posezení na chatě, prohlídce vrcholku a kocháním se nádherného výhledu můžeme pokračovat dále. Vydáme se po modré značce, kousek směrem pod Masarykovu chatu do Šerlišského mlýna. Cesta vede lesem, je pohodlná a dá se zvládnout i na kole. Z vrcholu Šerlichu je to kolem 1,5 kilometru a celou dobu jdete z kopce. Po chvilce dorazíte do Šerlišského mlýna. Šerlišský mlýn, to je hotel a výletní místo v údolí říčky Bělé a křižovatka turistických cest. Původně v tomto místě stával Postlerův mlýn, hájovna a pár horských chalup. V roce 1902 Fukner z Trutnova mlýn přestavěl na výletní hostinec, při němž se vyráběl šindel (byl zde i připravován materiál pro stavbu Masarykovy chaty), v letech 1929–1930 byl rozšířen na hotel. Dřevěná jednopatrová budova byla v letech 1966–68 rekonstruována. Dnes někdejší mlýn připomíná jen malé dřevěné vodní kolo, stojící v parku před hotelem.

Neratov

Pohraniční malebná víska (635 m) probouzející se opět k životu při pravém břehu Divoké Orlice. Roku 1550 se připomíná jako Bärenwald. Vznikla v souvislosti se založením sklárny na potoce Neratovci koncem 15. století. Už v průběhu 16. století byl na místě dnešní hřbitovní kaple postaven jednoduchý dřevěný kostelík. Na počátku 60. let 17. století postupně vznikla tradice **neratovských poutí** a kostel

svojí pověstí přitahoval poutníky ze širokého okolí. Podle zprávy, sepsané o 80 let později, nechal rokytnický farář Christov Florian Blasius Grick podle svého snu vyřezat milostnou sošku

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Panny Marie, již byly přičítány četné zázraky. Do Neratova přicházeli lidé prosit Pannu Marii o pomoc. Tvrdili také, že místní pramen je léčivý. V Neratově později vznikly i malé lázně. Na začátku 18. století se prý v Neratově stalo ročně tři sta až čtyři sta zázraků, mezi něž se počítalo i náhlé uzdravení. Na hlavní pouť 15. srpna přicházelo i několik tisíc lidí.

Protože kostel zájmu tolika lidí nestačil, začal se v roce 1723 stavět nový, **barokní chrám – kostel Nanebevzetí panny Marie**, pravděpodobně podle plánů G. B. Alliprandiho. Je netradičně orientován severo-jižně, díky čemuž nejenže vznikla velmi působivá kompozice stavby nad údolím Divoké Orlice, ale zároveň v poledne na Boží hod vánoční dopadají sluneční paprsky přímo na svatostánek. Barokní chrám je 48 metrů dlouhý, 19 metrů široký a byl až 20 metrů vysoký.

Kostel po druhé světové válce vyhořel. Požár zničil střechu, dřevěné schodiště, roztavil hodinový stroj a zvon. Opravy začaly již krátce po požáru. Komunistický režim však obnově kostela nepřál a v roce 1956 se práce kvůli nedostatku peněz zcela zastavily. V roce 1957 spadly promáčené klenby a kostel se stal hříčkou povětrnostních vlivů. Církevní objekt se dvakrát vyhnul demolici – v roce 1960 a v roce 1973. Tehdy jej zachránil požadavek památkářů, kteří nechali přemístit rokokové schodiště do parku na zámek Skalku. Později už na demolici nebyly peníze. V roce 1989 byl kostel zapsán na seznam státních kulturních památek a začaly práce na jeho záchraně. První pouť po desítkách let se konala 15. srpna 1990. Její účastníci se k bohoslužbě shromáždili ještě před kostelem, o rok později se už pouť konala uvnitř uklizeného chrámu.

Dnes už je skoro k neuvěření, že v Neratově v roce 1930 žilo 519 obyvatel v 130 domech, že zde byla pošta, telegraf a telefon.

V roce 1998 byla v nivě Divoké Orlice, mezi silnicí a řekou, jihovýchodně od Neratova, vyhlášena **přírodní rezervace "Neratovské louky"**. Předmětem ochrany je typický biotop podmáčené louky v nivě Divoké Orlice, částečně extenzivně obdělávané, částečně zrašeliněné s chráněnými a ohroženými druhy rostlin (oměj pestrý, prstnatec listenatý, kamzičník rakouský, vemeník dvoulistý, upolín nejvyšší, starček potoční, řebříček bertrám aj.) a živočichů. Výměra rezervace činí 13,12 ha v nadmořské výšce od 585 do 604 m.

Od počátku 90. let působí v Neratově pod patronací faráře Josefa Suchára **Sdružení Neratov** (oficiálně založené 11. září 1992). Sdružení si dalo za úkol pečovat o osoby s lehkým mentálním postižením – projekt Domov, podporovat pěstounské rodiny a obnovit tradici poutního místa spolu s obnovením života v Neratově jako takovém. Našly zde svůj domov pěstounské rodiny. Sdružení pořádá každoročně poutní slavnosti. Působivá atmosféra kostela se skleněnou střechou láká poutníky i turisty neratovský kostel navštívit. Opravilo se průčelí, rekonstruovány byly věže včetně funkčních hodin s ciferníkem o průměru 3 metry a v roce 2006 byl kostel opětovně zastřešen).

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

1998

2011

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Celodenní výlet 2

Klíčové body cesty:

1. Vlčkovice
2. Celné
3. Těchonín
4. Tvrz Bouda
5. Suchý vrch
6. Červenovodské sedlo
7. Čenkovice
8. Orličky
9. Jablonné nad Orlicí
10. Těchonín a dále 2., 1.

Těchonín

Těchonín je obec v okrese Ústí nad Orlicí. Dolní částí obce protéká řeka Tichá Orlice, větší část obce a její centrum se nachází v údolí Těchonínského potoka, jenž je jejím levým přítokem. V obci je prosperující textilní továrna, vojenský výzkumný ústav. Prochází tudy železniční trať Letohrad - Lichkov s výhybnou.

Již od 70. let je na území obce neveřejná speciální vojenská nemocnice, v letech 2003–2007 byla nákladem 1,2 miliardy Kč přebudována a modernizována jako Centrum biologické ochrany zaměřené na zvlášť nebezpečné nemoci se stupni biologického rizika BSL 3 (například korejská hemoragická horečka, tyfus, HIV, tuberkulóza nebo anthrax) a BSL 4 (například SARS, lassa, variola nebo ebola), a to smluvně i pro některé další země NATO. Nemocnice je dlouhodobě udržována v pohotovosti, pacienti se v ní vyskytli jen ojediněle, například zde byli několik dní na vyšetření a pozorování vojáci po návratu ze zahraničních misí. Roční provozní náklady udává ministerstvo obrany ve výši 126 milionů Kč, podle některých zdrojů však musí být mnohem vyšší. Zařízení nemá smlouvy se zdravotními pojišťovnami, činnost je hrazena ze státního rozpočtu.

Vojenská opevnění

Ve druhé polovině třicátých let se pod vlivem hrozícího nebezpečí ze strany Německa začala budovat pevnostní linie po celé délce hraničního hřbetu Orlických hor. Tato pevnostní linie měla být součástí opevnění státní hranice nejvíce ohroženého úseku od Bohumína po Krkonoše. První pevnůstky se v pohraničí začaly objevovat v roce 1936, veškeré stavební aktivity pak ustaly po podepsání Mnichovské dohody v září 1938.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Dnes temné prostory podzemních pevností připomínají tak trochu jeskyně. Naštěstí se těchto staveb ujali tzv. „boudaři“, kteří se o ně starají. Bez nich by byla česká opevnění jen místy ohrožující život (i pevnosti u Verdunu, o které boje svedeny byly, vypadají dnes zachovaleji než ty české). Přitom ve svém úhrnu je „betonová hranice“ jedním z největších výtvorů českých rukou. Až deset tisíc malých „řopíků“ – bunkrů pro sedm mužů, dále stovky tvrzí a deset rozestavěných nebo hotových pevností, to vše pohltilo miliony tun betonu a tisíce kilometrů ocelových konstrukcí. Při pohledu zvenčí má „betonová hranice“ daleko ke skvělosti Maginotovy linie, která byla pro česká opevnění vzorem. České pevnosti nebojovaly proti žádnému nepříteli (i když na nich Němci byla zkoušena odolnost staveb proti dělostřeleckému ataku), ale neubránili se rabování sběratelů kovošrotu a zubu času. Betonové stavby byly situovány tak, že při současné bojové akci se střelbou z jednotlivých bunkrů překrývaly a průchod touto bariérou měl být prakticky nemožný. Betonové stavby jsou doplněny vyrovnanými řadami železných protitankových kúlů a „ježků“.

Dodnes se diskutuje otázka, zda tento pevnostní systém mohl skutečně zastavit nacistický výboj už v zárodku. Ani tyto úvahy však nebrání v obdivu ke stavbám, které i nejsilnější výbušnina spíše převrátí vzhůru nohama nebo odhodí stranou, než aby je rozbila.

V oblasti Orlických hor sestupuje pevnostní pásmo od tvrze Bouda (v hřebeni Suchého vrchu)

po svahu úbočí na Mladkov, přechází údolí Tiché Orlice k jižnímu okraji obce Petrovičky (dříve Německé Petrovice), stoupá ke kopci Adam, kde byla vybudována tvrz stejného jména (významná pozice územní a taktická, veřejnosti nepřístupná, je v držení armády ČR). Odtud pevnostní linie pokračuje na soutěsku Zemská brána v údolí Divoké Orlice a dále Žamberskými lesy k plochému horskému sedlu na Panském Poli, kde prochází silnice z Rokytnice

v Orlických horách do Bartošovic. Zde byla vybudována další tvrz - Hanička. Od ní linie stoupá na Anenský vrch, odkud pokračuje na Komářův vrch, kde jsou poslední dokončené objekty těžkého opevnění. Úsek mezi Komářovým vrchem a Polomem nebyl dobudován (ani rozestavěn), linie jdoucí po hlavním hřebeni Orlických hor je tvořena pouze lehkým opevněním. Mezi Velkou a Malou Deštnou opouští hlavní hřeben pro blízkost státní hranice a dále sleduje nižší hřeben za Šerlišským potokem. Přes Sedloňovský vrch sestupuje k obci Polom, kde navazuje na opevnění náchodské oblasti a tvrz Skutinu, uzavírající přístup z Německa na Olešnici a Nové Město nad Metují. Ve srovnání s jinými hraničními úseky bylo území Orlických hor s výstavbou nejdále. Byly osazeny takřka všechny pancéřové zvony (výjimkou byl Adam). Obranná opatření si vyžádala poměrně značné zásahy do přírody Orlických hor. Byly nově budovány i příjezdové komunikace až na hřeben hor, které ještě dnes jsou známy pod názvem "bunkrovky". S některými objekty se lze setkat při turisticky značených trasách. Většina je jich však ukryta v terénu mimo používané značené cesty.

Linie lehkého opevnění, tvořená z objektů LO vzor 37, takzvaných řopíků, je takřka celistvá v celém popisovaném úseku (až na výjimky, jako je například okolí Velké Deštné). Na mnoha

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

místech je tvořena několika sledy za sebou. Na několika málo místech jsou k vidění i objekty vz. 36, například u Čiháku.

Linie těžkého opevnění, tvořená samostatnými pěchotními sruby, byla po stavební stránce zcela dokončená od Boudy až po Komáří vrch, kde končí dělostřeleckou pozorovatelnou R-S-91 pro Haničku. Úsek mezi Komáří vrchem a Polomem nad Sedloňovem se měl začít budovat až v roce 1939. Na Polomu začíná linie pěchotním srubem N-S-43 a pokračuje přes pevnost Skutina směrem na další tvrz - Dobrošov. Zatímco kralický a rokytnický úsek byl takřka dokončen, na náhodsku se teprve stavba rozbíhala a ne všechny objekty se podařilo do září roku 1938 vybetonovat.

Opevnění v Orlických horách a jejich bezprostředním okolí lze považovat za určitý fenomén. Ať už co do rozsahu a dokončenosti pevnostní linie, tak i co do počtu přístupných objektů v této oblasti. Asi nejznámější jsou dělostřelecké tvrze – z pěti veřejnosti přístupných tvrzí v České republice naleznete čtyři právě v oblasti Orlických hor.

Opevnění v okolí Pastvin

Pevnost BOUDA

Takřka v původním stavu dochovaná tvrz u **Suchého vrchu**. Je přístupné prakticky celé podzemí, vchodový objekt, objekt pro dělovou otočnou věž aj.

Přístup – po červené turistické značce ze Suchého vrchu (3 km), po zelené turistické značce z Těchonína (5 km), po modré značce z Lichkova (6 km), po žluté značce z Mladkova (7 km). Přístup k muzeu je možný pouze pěšky nebo na kole. Pro motocykly a automobily platí trvalý zákaz vjezdu.

Pevnost HANIČKA

Tvrz u **Rokytnice v Orl. h.** Na konci 60. let přístupná pro veřejnost, od roku 1975 zde probíhala adaptace na protiatomový kryt v rámci akce "KAHAN", v roce 1995 byla Hanička opět zpřístupněna. Prohlídka podzemních prostor (vybavení protiatomového krytu). Na povrchu je ojedinělý soubor dochovaných pancéřových prvků. Před vstupním objektem (správní budovou) expozice bojové techniky.

Přístup – z odstavného parkoviště u silnice Rokytnice v O.h. - Bartošovice v osadě Hanička. Poté zhruba 2 kilometry lesem po červené turistické značce ve směru Anenský vrch.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pěchotní srub K-S 32 "NA RŮŽKU"

Vojenské muzeum Lichkov vzniká ve dvou samostatných pěchotních srubech K-S 32 a K-S 31. V současné době je pro veřejnost přístupný objekt K-S 32 "Na růžku".

Přístup – objekty se nacházejí po pravé straně silnice mezi Mladkovem a Lichkovem

Pěchotní srub K-S 37 "ROZHLEDNA"

Oboustranný třízvonový samostatný pěchotní srub, výškově lomený, se zachovanými střílnami pro sólo těžké kulometry (zbraň D). Rekonstruován KVH Vrch Adam.

Přístup – objekt se nachází na východním svahu od tvrze Adam. Přístup autem je po silnici z obce Mladkov směrem na obec Petrovičky (chata Pod Adamem), odtud pěšky do prudkého svahu podél lyžařského vleku (okolo K 36), objekt se nachází nedaleko jeho horní stanice. Další přístup je z prostoru Kašparovy chaty po červené turistické značce směrem na Vlčkovice.

Pěchotní srub R-S 72 "NÍZKÁ"

Rekonstruovaný srub se střílnou pro 9 cm minomet na Jiráskově horské cestě v Žamberských lesích.

Přístup – asi 500 m po asfaltové lesní silnici z parkoviště na Panském Poli (u silnice Rokytnice v O.h. - Bartošovice) po červené turistické značce směrem na Zemskou bránu.

Pěchotní srub R-S 87 "PRŮSEK"

Zachovaný srub s původním zvonem a střílnou pro 9 cm minomet na Jiráskově horské cestě kilometr od Mezivrší pod Komářím vrchem.

Přístup – asi 1 km po hřebenovce z parkoviště na Mezivrší směrem na Anenský vrch. Srub je v těsném sousedství turistické červené značky.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Suchý vrch

Suchý vrch je dosažitelný z odbočky z Červenovodského sedla) a leží mezi obcemi Jablonné nad Orlicí a Červenou Vodou. Poloha Suchého vrchu v 995 m nad mořem poskytuje rozhled do širokého okolí, který ještě umocňuje 33 metrů vysoká rozhledna (původně vodárenská věž). Odtud můžete spatřit Šerlich, Kralický Sněžník, Kladsko, Hrubý Jeseník s Pradědem a za dobrých podmínek také Sněžku.

V roce 1924 si Klub českých turistů v Jablonném nad Orlicí předsevzal vybudovat na Suchém Vrchu turistickou chatu a začalo se stavět podle vítězného projektu pražského architekta Jaroslava Stejskala. V červenci roku 1928 byla chata slavnostně otevřena za přítomnosti prvního prvorepublikového předsedy vlády Karla Kramáře, podle kterého byla pojmenována. V roce 1937 se zde zastavil na oběd také tehdejší prezident Dr. Eduard Beneš. V červenci roku 2003 chata vyhořela.

Vodárenská věž v sousedství Kramářovy turistické chaty byla postavena v letech 1931-1932 podle návrhu architekta A. Patrmanna. V současné době slouží jako rozhledna. Nově postavená Kramářova horská chata na Suchém vrchu navazuje na tradici turistických chat, jež sahá až do roku 1926.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI

Orličky

Orličky obdržely své jméno od Orlických hor, v jejichž oblasti leží. Přes Suchý vrch nad horní částí obce vede zemská hranice mezi Čechami a Moravou. Suchý vrch a výběžky se skládají z ruly, ve svém jádru z červené ruly, na ní je pak vrstva šedé ruly. Prameny Orlickovského potoka se nalézají na jižní straně Suchého vrchu nad vesnicí asi ve výši 820 m. Obcí protéká potok velkým spádem úzkým údolím ohraničeném vysokými příkrými stráněmi. V samotné obci potok přibírá několik bystřin tekoucích hlubokými údolíčky. Pod kostelem se údolní dno rozšiřuje, spád se menší, stráně však zůstávají příkré a vysoké. Pod obcí jsou stráně zalesněny až k Jablonnému nad Orlicí. Na jaře celé údolí bývá pokryto lesem bílých bledulí.

Jablonné nad Orlicí

Město **Jablonné nad Orlicí** (německy Gabel an der Adler) leží ve východních Čechách, na úpatí Orlických hor, na svahu nad Tichou Orlicí, přibližně 13 km jihovýchodně od města Žamberk. Město je významný ekonomický tahoun regionu s rozvinutým průmyslem. Má přes tři tisíce obyvatel. Prochází jím komunikace č. I/11 vedoucí z Prahy přes Hradec Králové a Žamberk do Ostravy a elektrizovaná železniční trať 024 Ústí nad Orlicí – Letohrad – Lichkov, kde se větví dále na Międzyzlesie (Polsko) a Králíky. Historické jádro města je **městskou památkovou zónou**.

Literatura:

Bergerová, K. (2008). *Turistika*. Banská Bystrica: Slovart. s. r. o.

Boštíková, S. (2004). *Vysokohorská turistika*. Praha: Grada.

Louka, O. et. al. (2010). *Základy turistiky a sportů v přírodě*. Ústí nad Labem. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí n/L.

Neuman, J. et. al. (2000). *Turistika a sporty v přírodě*. Praha: Portál.

STUDIJNÍ TEXT K PROJEKTU

**MODERNÍ TRENDY VE VZDĚLÁVÁNÍ V PREGRADUÁLNÍ PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PEDAGOGICKÝCH
PRACOVNÍKŮ NA UNIVERZITĚ PALACKÉHO V OLOMOUCI**